

Управління культури і туризму облдержадміністрації
Обласний науково-методичний центр культури

Ольга Терещук

**Особливості організації
культурно-дозвілєвої діяльності
з дітьми та підлітками
у літній період**

Методичні рекомендації

Літні канікули – найцікавіша пора для дітей, час захоплюючих пригод і поїздок, нових знайомств та зустрічей. Наскільки цей відпочинок стане для них активним, пізнавальним, пам'ятним, багато чого залежить від організаторів дитячого відпочинку. Організуюючи спілкування влітку з дітьми, необхідно планувати і будувати цю роботу так, щоб кожна дитина знайшла собі справу по душі; відчула себе сильною, творчою особистістю, збагатилась духовно і почувала себе комфортно.

Успіх у роботі залежатиме від зацікавленості організаторів, їхньої енергії, наполегливості, любові до дітей, а також уміння пробудити ініціативу і самостійність юних відвідувачів, організувати творчі колективні справи. Спілкування з дітьми повинно поєднувати відпочинок, працю, спорт з пізнавальною, естетичною, фізичною та оздоровчою діяльністю.

Зміст роботи клубних закладів по роботі з дітьми та підлітками це:

1. Проведення заходів з виховання патріотизму, поваги до народних звичаїв, національних цінностей народу, шанобливого ставлення до родини, людей похилого віку.

2. Створення умов для вільного формування та становлення соціально-громадської позиції.

3. Створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку.

4. Розвиток та збереження мережі дитячо-юнацьких формувань для різних вікових груп (аматорські колективи, любительські об'єднання та клуби за інтересами).

5. Пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих, талановитих дітей та підлітків.

6. Формування здорового способу життя.

7. Організація дозвілля, пошук нових форм, профілактика правопорушень, формування свідомого і відповідального ставлення до власного життя.

Розповсюдженими формами роботи з дітьми та підлітками є: диспути, родинні свята, різноманітні

подорожі, пізнавальні програми, зустрічі з цікавими людьми, історичні години, виставки, змагання, конкурси, концертно-художні колективи, вікторини, аукціони талантів, вітальні, вогники, дискотеки, сюжетно-ігрові та танцювально-розважальні програми, музичні шоу, дні іменинників тощо.

Важливо використовувати державні та народні свята, що припадають на літній період: святкування Дня Української Конституції (червень), Дня Незалежності України (серпень), зелених свят (липень), свята Івана Купала (липень). До цих свят можна організовувати заходи за віковими групами. Наприклад, до Дня Незалежності України для дітей молодшого шкільного віку можна проводити: конкурс малюнків «Ми живемо в Україні», мальованих мультфільмів на теми українських казок, годину народних ігор «Граймося з нами», фестиваль українських народних казок «Гостини казкової родини», конкурс української народної пісні «Заспіваймо пісню веселеньку», бесіду про символіку українського вінка «Сплітаймо український віночок», турніри знавців народної музики та звичаїв.

Для дітей підліткового віку радимо організовувати: бесіду про державну символіку та Гімн України «Державні символи», конкурс юних мовознавців «Рідна мова – пісня солов'їна», зустрічі із знавцями та майстрами народної творчості, театралізовано-пізнавальну програму про традиції та звичаї українців «Сторінками народного календаря», конкурси пісні і строю, малюнків на асфальті чи пісочних клумбах на честь незалежності України, аукціон народних мудростей, спортивно-розважальну програму «Між нами козаками», турнір-вікторину, пов'язану з козацтвом, з побутом українського народу «Козацькими дорогами з козацькими стравами», святкову конкурсну програму з використанням жіночих прикрас «У намисто приберуся і в люстерко подивлюся», тематичний

вечір «Україно, мій духмяний дивоцвіт, через терни йшла до волі стільки літ», цикл бесід «Без верби і калини нема України» тощо.

Протягом останніх років важливою темою, що обговорюється в суспільстві, є екологія. Ось чому саме під час літніх канікул потрібно багато уваги приділяти екологічній освіті, починаючи з наймолодшого дитячого віку. Від того, наскільки буде високою екологічна культура наших юних громадян, наскільки дбайливим буде їх ставлення до природи, залежить майбутній стан природного середовища.

У планах роботи на літній період бажано включити перегляд пізнавальних фільмів про тварин, різноманітні конкурси, ігри, загадки екологічного спрямування. Екологічні ігри дозволяють дитині побачити неповторність не тільки окремого живого організму, але й усієї екологічної системи, усвідомити неможливість порушення її цілісності, зрозуміти, що нерозумне втручання у природу може викликати істотні зміни в ній. Перевтілення дитини в образ тварини чи рослини могло б допомогти краще вивчити особливості їх поведінки, сприяти формуванню в дітей позитивних моральних рис, таких як співчуття, співпереживання, доброта, милосердя. Також під час таких ігор відбувається розвиток у дітей готовності до правильної взаємодії з довкіллям.

Можна успішно організовувати виставки-конкурси виробів з природного матеріалу «Світ навколо нас», збір лікарських рослин «Природа лікує», виступи клубу веселих і кмітливих, заходи по санітарній очистці території села «День добрих справ», зустрічі у діючих та новостворених дитячо-юнацьких клубах чи любительських об'єднаннях згідно профілю чи напрямку, наприклад, «Зелена планета», «Калиновий гай», «Дослідник» тощо. Успішними будуть трудові десанти для допомоги односельчанам у впорядкуванні пам'ятників загиблим

воїнам, очищення забутих криничок, джерел та водоймищ. Особлива увага у цій роботі приділяється дітям молодшого шкільного віку, оскільки саме у ці роки закладаються основи взаємин людини з природою. Отже, головна мета таких ігрових та пізнавальних занять це – формування екологічної свідомості та екологічної культури підростаючого покоління. Ця робота повинна проводитись системно і організовано у співпраці з школами та іншими закладами, плануючи та запроваджуючи нові форми спілкування.

Цікавою і актуальною сьогодні у роботі клубного закладу може бути така нова форма як екологічна стежка. Для її проведення розробляється маршрут, під час якого діти виконують цікаві завдання з метою вивчення природного оточення, ближніх населених пунктів, негативного впливу людини на природу, збирають інформацію про світ фауни і флори рідного краю, його водні багатства, результатом чого і є формування екологічної культури.

Протяжність екологічної стежки може бути різною: від двох до п'ятнадцяти кілометрів. На екологічній стежці можуть знаходитися різні об'єкти, де бажано організувати зупинки для відпочинку, екологічних ігор, слухання співу пташок, огороження мурашників, збирання лікарських рослин. Шлях екологічної стежки прокладається через лісові масиви, поля, луки, біля озер та річок, доріг. Маршрут можна поділити на кілька частин: «Людина і довкілля», «Водиця-цариця», «Мурахи – санітари лісу», «Березовий гай», «Грибні місця», «Жителі лісу», «Лікарські рослини», «Правила поведінки у природі» тощо.

Робота з дітьми та підлітками влітку повинна бути багатогранною і цікавою. Одним з пріоритетних напрямків у цій роботі є фізичне виховання. Це організація фізкультурно-спортивних занять, інформаційно-розважальних заходів з профілактики негативних явищ та формування навичок здорового способу життя.

Літній період найбагатіший для фізичного розвитку дітей. Його традиційно називають «оздоровчим», адже він дає змогу створити найбільш сприятливі умови для розвитку їхніх фізичних якостей, підвищення витривалості, формування високої опірності організму різним захворюванням.

З найменших років дітям необхідно закласти основи їх фізичної культури, виховати в них потребу у фізичному вдосконаленні, русі. Потрібно забезпечити оптимальне співвідношення активного стану дитини з її відпочинком, чергуючи інтенсивні форми занять з полегшеними. Девіз фізичного виховання – «Сонце, повітря і вода – наші найкращі друзі».

Саме улітку ці природні фактори найефективніше впливають на організм дитини: підвищують опірність організму до переохолодження та інфекційних захворювань, допомагають пристосуватися до різних метеорологічних змін, сприяють збереженню фізичного і психічного здоров'я дитини, профілактики захворювань, безпеку життєдіяльності. Серед найбільш вживаних форм цього напрямку є фізкультурні заняття, прогулянки, спортивно-туристичні походи, спортивні ігри та вправи, фізкультурні свята, самостійна рухова діяльність дітей.

Цей напрям роботи потрібно організовувати особливо уважно, бажано під наглядом медичного працівника чи вчителя фізкультури. Цікавим та ефективним засобом фізичного оздоровлення є прогулянка. Під час пішохідних екскурсій звертати увагу на перехід дітьми автомобільних та залізничних магістралей, мати необхідну попереджуючу атрибутику, особливо у «День бігуна», під час «Стартів надій». Літня прогулянка важлива тому, що зі зменшенням навчального навантаження, у дітей з'являється можливість розважитись, пограти в улюблені ігри, використовуючи галявину лісу, поле, ігрові майданчики, обладнані для різних вікових груп.

Активна діяльність на прогулянці загартовує дітей, розвиває їхні рухи, формує фізичні якості, сприяє позитивному настрою та фізичному розвитку. Діти можуть проявити свою ініціативу та творчі здібності. Щоб прогулянка була цікавою та змістовною, її потрібно ретельно планувати. Правильна організація прогулянки передбачає зміну різних видів діяльності та забезпечення оптимального рухового режиму. Активна діяльність на прогулянці (фізкультурні комплекси, спортивні розваги, ігри, спостереження, трудова діяльність) загартовує дітей, розвиває їхні рухи, підвищує життєвий тонус, сприяє всебічному розвитку. Тому в літній період варто забезпечити максимальну тривалість щоденного перебування дітей на свіжому повітрі. Скажімо, з дітьми молодшого віку можна грати гру «Зайці та вовк», гравці можуть ховатися за дерева, кущі, а граючи в гру «Переліт птахів» – зістрибувати з колоди або пеньків тощо.

Улітку варто використовувати спортивні ігри: елементи гри в бадмінтон, настільний теніс, волейбол, футбол, катання на велосипеді, самокаті тощо. Але завжди треба враховувати особистий інтерес дитини до певних ігор.

Із задоволенням діти беруть участь у Днях здоров'я та фізкультурних святах. Мета цих форм роботи – активна участь більшої групи дітей, виховання в них стійкого інтересу до активної рухової діяльності. Фізкультурні розваги можна проводити двічі, тричі на тиждень. Їх головне завдання – створити у дітей гарний настрій, вдосконалити їхні рухові вміння і навички в невимушеній ігровій ситуації. Атмосфера гри зменшує напругу під час виконання рухів, а тому краще розкриває потенціальні можливості кожної дитини, сприяє виявленню творчості в руховій діяльності. Фізкультурні розваги не готуються заздалегідь. Зазвичай на них проводять знайомі дітям рухливі ігри, атракціони, вправи та змагання спортивного характеру.

А ось до фізкультурно-спортивного свята потрібно готуватися заздалегідь: розробити сценарій, визначити відповідальних за підготовку та проведення, учасників, обрати склад журі, продумати оформлення, виготовити атрибути, костюми, призи та нагороди. Зміст свята значною мірою залежить від конкретного місця, де воно проводиться. Улітку це може бути спортивний майданчик села, шкільний стадіон, прилеглий парк. У програмі свята доцільно включити масові виступи дітей, які потребують значного простору для вправ, ігри-естафети, веселі атракціони (біг в мішках, біг з невеликими перешкодами, перетягування канату). Схема проведення свята може бути такою: відкриття свята, парад учасників під святковий марш, привітання команд, виступи учасників з гімнастичними вправами, проведення змагань між командами, участь в іграх-естафетах, сюрпризний момент, завершення свята, підбиття підсумків, нагороди, закриття свята.

Що ж до Дня здоров'я, то влітку його можна організовувати щомісяця. Цей день повністю насичують різноманітними формами роботи з фізичного виховання: гімнастикою, лікувально-профілактичними вправами, розвагами та іграми фізкультурного характеру, самостійною руховою діяльністю. Кожен вид такої діяльності розраховується на певну вікову групу. У день здоров'я бажано залучати батьків до участі в ньому, використовуючи різні форми роботи з сім'єю.

Складно переоцінити залежність фізичного розвитку дитини, її здоров'я від способу життя її батьків. Тому потрібно все більше уваги приділяти популяризації ідей здорового способу життя серед батьків та їх ролі у фізичному вихованні дітей у сім'ї, вважаючи що це є одним із принципово важливих чинників успішного розвитку з виховання дітей. Об'єднання зусиль сім'ї та культурного організатора допоможе створити широкий розви-

вальний простір, сприятливий для повноцінного буття дитини в соціумі та сім'ї.

Одним із напрямків роботи з фізичного виховання дошкільників улітку є організація спортивно-туристичної роботи. Залучаючи вчителя географії, можна організовувати спортивно-туристичні походи за участю батьків із застосуванням туристичного спорядження. У поході діти можуть у природних умовах набувати навички з різних життєвих ситуацій, вправлятися у подоланні перешкод, орієнтуватися на місцевості. Під час перепопинку дітям можна давати певні завдання, які потребують виконання основних рухів: різних видів ходьби та бігу, стрибків, лазіння, вправ на рівновагу тощо. На кінцевому пункті можна влаштувати короткий відпочинок з ігровими забавами та сюрпризами, різноманітними змаганнями сімейних команд. Ефективність прогулянки повністю залежить від організатора. Його досвід і знання мають бути спрямовані на максимальне використання позитивного впливу природи на здоров'я дитини, а також на попередження всіх небезпек, пов'язаних із сезонними змінами в природі.

Рухливі ігри та спортивні вправи посідають значне місце в руховій активності дітей. Виконання дітьми різноманітних рухів у поєднанні з ігровими діями покращує їх емоційний стан, ефективно впливає на діяльність серцево-судинної, дихальної та інших систем організму, збуджує апетит і сприяє міцному сну.

Фізичне виховання підлітків є основою для військово-патріотичного виховання.

Патріотизм дітей і підлітків повинен ґрунтуватися на знанні історико-культурних традицій народу, героїзмі його захисників – воїнів Київської Русі, українського козацтва, січових стрільців, борців із німецьким фашизмом, національно-визвольними змаганнями. Головна мета цього напрямку роботи з дітьми та підлітками у розвитку

інтересу до військової професії, виховання самовідданих, свідомих захисників Вітчизни, готових у будь-яких умовах виступити на захист територіальної цілісності та незалежності України.

Важливу роль у військово-патріотичному вихованні повинні виконувати військово-патріотичні клуби, у роботі яких планувати походи у підшефні військові частини на спільні уроки мужності, тематичні вечори, змагання з військово-прикладних видів спорту, зустрічі з кращими військовослужбовцями строкової служби. Для підлітків допризовного віку можна організовувати походи по місцях бойової слави земляків, місячники військово-патріотичного виховання, військово-спортивні та козацькі ігри.

Окрім цього, дітей та підлітків потрібно залучати до підготовки та участі в урочистих заходах, проводах призовників до лав Збройних Сил України. Хорошим прикладом можуть стати трудові десанти для допомоги односельчанам у впорядкуванні пам'ятників загиблим воїнам. Молоді юнаки повинні бути учасниками мітингів пам'яті у День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні (22 червня), у Дні визволення від німецько-фашистських загарбників своїх населених пунктів, відвідувачами музеїв та комплексів бойової та партизанської слави.

Батькам можна рекомендувати такі форми військово-патріотичного виховання у сім'ї:

- знайомство дітей із сімейними бойовими і трудовими традиціями;
- бесіди про героїчні подвиги членів родини;
- заохочення дітей та підлітків для допомоги на дому інвалідам війни та праці.

Пізнавальними і цікавими для популяризації здорового способу життя для батьків можуть стати бесіди, диспути відповідної тематики. Скажімо, на вечорі «Що породжує апетит» за участю медичного працівника та представників

громадського харчування можна ознайомити з особливостями дитячого харчування, технологією приготування їжі для дітей, виховання навичок культури поведінки за столом. Другою частиною такої зустрічі може стати огляд виставки різних страв, їх дегустація, ознайомлення з рецептурою.

З метою залучення дітей до книжкового світу бажано разом з бібліотеками розробити програму літнього читання «Літо літературних розваг», де всі бажаючі будуть брати участь в масових заходах, запропонованих організаторами: «Літо літературних конкурсів і турнірів», «Літо літературних вікторин та ігор», «Літо літературних головоломок, шарад, кросвордів та ребусів».

Пропонуємо у літній період активізувати спільну роботу клубних закладів та бібліотек по проведенню бібліотечно-виховних, дозвіллевих заходів, які в основному, базуватимуться на використанні бібліотечних фондів та інформаційних можливостей місцевої бібліотеки. Пропонуємо у літній період за згодою дітей та їхніх батьків активно залучати до цієї роботи помічників-підлітків (волонтерів), студентську молодь. Вони зможуть допомогти у проведенні літніх читань, тим самим розвивати організаторські здібності дітей- волонтерів, проявляти свою творчість та уміння спілкуватися з ровесниками. Бажано залучати до роботи з читання книжок дітей наймолодшого і молодшого шкільного віку, для яких проводити години малюка в бібліотеці, наприклад, «Читаємо казки разом».

Як спільну форму, необхідно поживити у літній період роботу дискусійних книжкових клубів для дітей молодшого віку та старших класів, що відпочивають та оздоровлюються, організовуючи для них дискусії «Чи вмієте ви дружити?», «Друг – хто це...», «Дружба у житті відомих людей», «Жити гідно – що це значить», «Я людина серед людей» та інші. Пропонуємо проводити також веселі, гумористичні

заходи-ігри, наприклад: «Спантеличений авторитет», під час яких користувачі-діти мають можливість поставити своє найскладніше запитання досвідченому бібліотекарю, а він має за декілька хвилин відповісти.

До організації заходів радимо підходити творчо, цікаво, весело і активно, не формалізувати проведення літнього відпочинку, оздоровлення дітей та, звичайно, з користю для клубних закладів та бібліотек. Це дозволить, обслуговуючи користувачів-дітей у літній період, прорекламувати свою установу, бібліотечні ресурси та проявити свої можливості для участі книгозбірні у житті місцевої громади. Доцільним буде проведення театралізованих вистав, виконання дітьми пісень караоке та конкурсних показів пантоміми на відомі літературні (не складні) твори для дітей. В них зможуть брати участь не тільки діти, а й батьки, усі охочі. Аналогічно можна проводити конкурси поезії, коротких оповідань, малюнків та інше.

Окрім цього, цікавими можуть бути читання гуморесок, комічні шоу, декламування. У грі «Знайти скарб» можна використати «піратів», інших костюмованих героїв, які певного дня завітають до дітей. У цю гру можна включити цікаву морську подорож «Прочитай нам щонебудь цікаве...» або «Прочитай нам щось цікаве, написане особисто, і отримаєш приз «Книгу скарбів», яку ми заховали». Бажано проводити розважально-ігрові заходи, ігри-змагання, зокрема, «Азбука виживання», яка допоможе з'ясувати, як діяти дитині, коли: потрапить у грозу, заблукає у лісі, потрапить у непередбачувані обставини на воді.

Діти з задоволенням братимуть участь в організованих турнірах-вікторинах, зокрема: «Ланцюжок» (коли перша команда ставить запитання другій, друга – третій і т. д.), або «Перехресний поєдинок» (проводиться між двома командами, які готують по кілька запитань і ставлять їх по черзі одна одній). Перемагає та команда, яка дала більше

правильних відповідей на запитання.

Радимо проводити конкурс мальованих загадок, подорожі очні і заочні – для дітей молодшого шкільного віку. Для дітей середнього та старшого шкільного віку – такі форми роботи як конкурси пісні, на кращу гумористичну розповідь, живих картин, лицарські турніри, конкурс-концерт «Загадка», відвертий діалог «Чого мені бракує в житті?» тощо.

На період літніх канікул будь-яке приміщення можна переобладнати і оформити на вітальню (поетичну, музичну, театральну), використовуючи її відповідно до конкретних потреб. Головне призначення вітальні – організація цікавого спілкування за інтересами. Про гнучкість цієї форми роботи можуть бути приклади незвичайних віталень: кінологічна – збирає дітей та підлітків, які люблять собак; астрологічна – гості захоплюються астрологією; театральна – гості є членами театральних студій, гуртків, відвідують театральні вистави. Основне завдання полягає у тому, щоб усі присутні дізналися більше цікавої інформації один про одного, щоб забезпечити позитивний мікроклімат вітальні. Візитною картою може бути вірш, пісня, пародія, веселий жарт, цікава історія.

Найбільш популярною розважальною формою серед підлітків є дискотека. Слово – дискотека походить з грецької мови (diskos – диск, theke – сховище) й означає буквально сховище чи зібрання грамофонних платівок (дисків). Підготовка та проведення дискотеки для підлітків сприятиме формуванню їх ціннісного ставлення до мистецтва, естетичної культури, культури спілкування, ставово-рольових взаємин.

Дискотека, як танцювальний вечір, готується творчою групою разом із підлітками. Основною умовою для проведення дискотеки є наявність необхідної технічної апаратури. У підготовчу роботу входить: вибір теми, добір та запис як музичного матеріалу, так і літературних

текстів; ретельне вивчення зібраного літературного тексту; обізнаність у музичному матеріалі; монтування фото, слайдів чи відеозаписів, які будуть демонструватись на екран; підготовка ігор, які будуть включені у програму; підготовка номерів в оригінальному виконанні. Останнім моментом у роботі по підготовці дискотеки є написання сценарію чи сценарного плану згідно зібраних матеріалів.

Для організації культурно-дозвілєвої діяльності з дітьми та підлітками влітку пропонуємо організаторам дозвілля орієнтовний перелік заходів різноманітної тематики.

Військово-патріотична тематика:

- «Історії звияжні сторінки» (історичний урок);
- «Сини української землі» (тематичний вечір-портрет);
- «Пам'ятаймо, чії ми сини» (тематичний вечір);
- «Служи вірно Україні!» (урочисті проводи до лав Збройних Сил України);
- «Нащадки пам'ять бережуть» (історична конференція);
- «В шанобі голову схилю» (вечір-реквієм);
- «Пам'ятайте їх імена» (вечір-зустріч);
- «Вітчизну треба захищати» (вечір трьох поколінь);
- «В єдиному бойовому строю» (зустріч допризовників та воїнів строкової служби з ветеранами воєн);
- «Служить Вітчизні солдат» (вечір-зустріч з матерями воїнів строкової служби);
- «Герої і подвиги» (вечір-спогад ветеранів воєн);
- «Люди з легенди», «Козацькі звичаї» (цикл бесід);
- Козацькі конкурси строю, пісні, забав.

Інтелектуальне виховання:

- «Чарівна ніч на книжковій полиці» (пізнавально-ігрове свято Книги...);
- «Казковий КВК» (програма для молодших школярів);
- «Лабіринти вибору» або «Ярмарка професій» – профорієнтаційні зустрічі для старшокласників;
- «Інтелектуальний марафон» – конкурсно-розважаль-

на програма на будь-яку тему;

– «Надвечірні сутінки з поетами-ліриками» – вечір поезії;

– «Аукціон знань», «Дивовижі із діжі», конкурсні шоу-програми;

– «Гроші-грошенята» (з історії грошових одиниць України) – інтелектуально-розважальна програма;

– «Як заробити «кругленьку суму» – конкурсно-розважальна програма з запрошенням бізнесменів різних професій.

Здоровий спосіб життя:

– «Дні здоров'я»;

– «Що несе дим цигарки?» (вечір-диспут для дітей та підлітків);

– «Палить «на здоров'я» (бесіда про шкідливість паління для підлітків);

– «Срібний котел дурману» (бесіда про боротьбу з наркотиками);

– «Їстівне-неїстівне» (урок здорового харчування);

– «Мій салат – найсмачніший!», «Фрукти й овочі для нас – вірні друзі повсякчас» (свято літнього салату);

– «Пити чи... жити!» (виступ агітаційно-художньої бригади);

– «Якщо хочеш бути здоровим» (виступ команди КВК);

– «Ярмарок солодощів».

Екологічне виховання:

– «Збережемо красу для наших нащадків», «Краса врятує світ», «Наша планета – колиска життя» (екологічні агітбригади);

– «Якось влітку опівдні» (поезії про рідну природу);

– «Диво-дерево в руках у майстра» (урок знайомства з мистецтвом місцевого майстра);

– «Чарівний сад» (літературно-музична ігрова програма на теми доквілля);

– «Не зашкодь природі» (диспут про боротьбу з поруш-

никами природи);

- «Живий струмочок» (екологічна екскурсія);

- «Поговоримо про птахів», «Птахи – наші пернаті друзі», «Допоможи птахам» (бесіди про місцевих пернатих друзів);

- «Переможемо злий вогонь» або «Як ми ліс рятували» (бесіди на тему протипожежної безпеки);

- «Подорож на чарівну галявину» (пізнавальна екскурсія до лісу);

- «День лісу» (розважальна програма про місцевих лісових мешканців);

- «Краєвиди рідного села», «Картини рідної природи», «Стежками рідного краю» (походи);

- «Рослини моєї місцевості», «Фруктові дерева нашого саду» (вікторини);

- «Озеленення навколо спортивної площадки», «Очищення водойм (вулиць, обійсть)», «Посадимо парк (сад)» (трудові операції);

- «Первоцвіти просять захисту», «Коли ялинки плачуть», «Збережемо ялинку» (огляд про рослини, занесенні в Червону книгу України);

- «Лікарські рослини» (створення альбомів);

- «Ми – юні охоронці природи» (екологічний брейн-ринг)

- «Ходить гарбуз по городу» (овочеві, фруктові карнавали);

- «Рідний краю, я з тобою», «Побережемо світ», «Юні санітари лісу», «Чисте повітря», «Первоцвіти просять захисту» (екологічний десант, члени якого проводять природоохоронні акції з очищення територій від сміття);

- «Посиденьки на галявині» (колоді, пеньках, біля ставу, вогнища);

- «Подорож по країні «Квіткарії», «Квіти – очі землі» (свято квітів);

- «Це слово співуче – криниця, дзвінкоюї води холо-

док...», «Ой у полі криниченька» (вечір-розповідь юних фітоаптекарів про цілющі властивості джерельної води);

– «Збір на великій галявині», «Будьмо на природі добрими дітьми», «Загадковий світ», «Природа навколо нас», «Чистота планети – чистота душі», «Чарівні краєвиди» (походи до лісу);

– «Пізнай природу», «У світі флори і фауни», «Жива природа – жива душа» (конкурсно-екологічні ігри).

«Посади калину біля хати», «Чиста совість – чисті водойми» (трудові операції з очищення водойм, озеленення вулиць, прибирання обійсть, садів, парків);

– «Квіточки в моїм саду» (розважальне шоу для дітей молодшого шкільного віку).

Орієнтовні назви юнацьких клубів екологічної тематики:

– «Краєвид», «Сонечко» (клуби юних любителів природи);

– «Краєзнавець», «Лісовичок» (клуби друзів природи);

– «Еколог», «Юний мандрівник» (клуби зелених);

– «Чисті джерела», «Джерельце» (клуби юних екологів).

Краєзнавча тематика:

– «Легенда про моє село» (краєзнавчі конкурси, місцеві ігри, інсценізація легенд про виникнення назв рідного села чи міста);

– «Україно ти моя безкрая», «Дорогами рідного краю»;

– «Сім чудес Волині»;

– «Природа Карпат»;

– «Свій край – кожній пташині рай»;

– «Мандрівка регіонами України», «Краса України – синьоока Волинь», «Чари рідного краю» (заочні подорожі);

– «Тут все священне, все твоє, бо зветься просто рідним краєм» (тематичний вечір);

– «Річки нашої місцевості» (подорожі, заочні подорожі, виготовлення фотоальбомів);

– «Забуті пісні рідного краю» (музична вітальня);

– «Намалюй своє селище», «Світ моїми очима» (конкурс

малюнків місцевих краєвидів).

Заходи етичної тематики:

- «Урок ввічливості» (пізнавально-розважальна програма);
- «Твій зовнішній вигляд» (пізнавальне заняття);
- «Культура поведінки у сім'ї» (бесіда);
- «Шануй батька-матір» (родинне свято);
- «Як працювати над собою» або «Що таке самовиховання» (диспут для дітей середнього віку);
- «Треба – хочу – не можна» (диспут);
- «Відповідальність – міра добра і зла» (бесіда);
- «Душі людської доброта» (бесіда-роздум на задану тему);
- «Стежина добра» (добродійна акція пристарілим, інвалідам та ветеранам воєн).

Спортивна тематика:

- «Сюрпризи з мотузками» (конкурсна програма з нитками, мотузками, канатами);
- «Спритні, дужі, небайдужі», «Козаченьки-молоденькі» (спортивно-розважальні програми);
- «Танцювальний марафон», «Будь першим» (спортивно-ігрова естафета);
- «Місцеві олімпійські ігри», «Ось так ми!» (веселі спортивні естафети);
- «Веселий м'яч» (спортивна розважальна програма);
- «Діалог-змагання скакалки та обруча» (конкурсно-ігрова програма);
- «Щоб бути швидким, щоб бути спритним» (веселі старту);
- «Посвята в туристи» (конкурсно-розважальна програма);
- «Веселий світлофор» (тематична ігрова програма).

Конкурсно-розважальні програми:

- «Привіт сонце, привіт літо!» (свято відкриття сезону канікул, з елементами імпровізованого концерту

працівників культури, батьків, дітей);

– «Канікули! Свято щодня!» (танцювально-розважальна програма);

– «Розкажи мені про себе» або «Давай познайомимось, друже» (перший вечір-знайомство з «ярмарком ідей» та «аукціоном талантів», де самі діти запропонують різні заходи, конкурси, ігри, які їм найбільше подобаються, а на завершення – «Перша дискотека»);

– «Запрошуємо на квітковий бал» (шоу-програма для молодших школярів);

– «Веселий потяг» (гра-марафон), «Чим ми не детективи» (гра-пошук);

– «Запрошує Королева шахів» (костюмований бал-маскарад героїв шахів);

– «Віват, літо!» (концерт);

– «Настрій – розчудовий!» (гумористична шоу-програма для підлітків);

– «Так просто дарувати дітям щастя» (розважальна програма);

– «Сімейні посиденьки-спогади» (вечір-спогад з батьками про їх дитинство);

– «Сім кольорів дитинства» (розважальна програма);

– «Свято посмішки» (складовими свята можуть бути: конкурси на наймилішу щиру, щасливу посмішку);

– «Хто голосніше засміється», «Хто зуміє викликати найгучніший сміх у глядачів» (конкурси клоунів-любителів);

– «Найсвітліший цей день у житті, я не раз його ще пригадаю»: день іменинника;

– «Єралаш» запрошує в гості» (перегляд випусків дитячого кіножурналу);

– «Вустами дитини», «Ох ці Круть і Верть» (гумористичні зустрічі);

– «Балаганчик дитинства» (ігрове шоу);

– «Конкурс фантазерів»;

- «Сучасні мелодії» (шоу-дискотека);
- «Чарівний світ мистецтва», «Фарби літа» (вечір-зустріч з народними умільцями);
- «На гостинах у народної казки», «Свято української народної казки», «Здрастуй, казко», «Запрошуємо у казку»;
- «Пан + Панночка», «Міні-міс», «Міс перлінка», «Лицар тижня» (розважальні шоу програми);
- «Варвара краса – довга коса» (конкурсно-розважальна програма);
- «Казкова країна дитинства» (конкурс обдарованих дітей);
- «Наші таланти» (пісенний конкурс);
- «Відгадаю загадку та й посію на грядку» (конкурс українських народних казок чи прислів'їв);
- «Заспіваймо пісню веселеньку», «Пісенне мереживо» (конкурси українських народних пісень).